

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ХУДОЖНІХ ТА КРАЄЗНАВЧИХ ВИДАНЬ

**І. В. Гулик, завідувач відділу культурно-просвітницької роботи,
О. А. Юрчишина, завідувач сектору краєзнавчих видань
Наукової бібліотеки ВНМУ ім. М. І. Пирогова**

Популяризація літературних творів та краєзнавчих інформаційних ресурсів бібліотеки сприяє формуванню духовної та інтелектуальної міцності, національної й генетичної пам'яті. Останні роки розширили можливості спілкування та вміння слухати один одного, обмінюватися думками в реальному часі та ефективно використовувати технічні можливості. Завдяки цифровим технологіям інформаційний контент широко заповнив медіапростір і дав поштовх до розвитку рекламної діяльності. Поряд із традиційними формами популяризації видань бібліотека активно використовує віртуальний простір. Саме інтернет і соціальні мережі додали нові елементи до основних засад популяризації і перевели їх у віртуальне середовище. Застосовуючи сучасні інформаційні технології, бібліотека активно використовує різні канали комунікації для реклами, просування книжкових новинок та розкриття фонду.

Обов'язок бібліотекаря полягає в тому, щоб бути в курсі сучасних літературних тенденцій і серед широкого розмаїття вміло вибирати найкраще, враховуючи інтереси читачів та покладаючись на власні критерії. Працівники художнього абонементу до кожного читача мають індивідуальний підхід, мотивують їх та роблять читання цікавим, різноманітним, корисним і, головне, постійним. Формат живого спілкування має ключове значення при кожному зверненні читача – це цікаві діалоги про прочитане, обговорення проблем сьогодення, задушевні бесіди та рекомендація нових книг для читання.

У соціальних мережах у рубриці «Новинки-родзинки» систематично знайомимо читачів з сучасними різножанровими літературними творами вітчизняних і зарубіжних письменників, які надійшли у фонд художнього абонементу. У дописах представляємо естетично оформлене фото книги і коротку анотацію, яка не розкриває сюжет, а навпаки – створює інтригу і викликає інтерес до твору.

Презентацію книг зі скарбниці світової літератури здійснюємо у рубриці «Світова література в перекладі українською мовою», де презентуємо твори відомих класиків у перекладі українських перекладачів, літературознавців. У цьому форматі візуальний контент створюємо на основі відомої цитати з обраного твору. Родзинка в тому, що цитату подаємо мовою оригіналу та в перекладі українською мовою. При роботі над таким контентом іноді виникають труднощі, проте процес створення стає ще більш цікавим. Наприклад, презентуючи збірник вибраних творів швейцарського письменника Фрідріха Дюрренматта «Суддя та його кат», використали цитату «Ich habe ins Blaue geschossen und ins Schwarze getroffen», дослівний переклад якої «Я стріляв у темряві і потрапив у яблучко», а у перекладі К. Гловацької – «Я стрельнув навмання, а поцілів влучно». Це не змінило сенсу, але показало приклад гарного літературного перекладу чи інтерпретації. Або ж цитата з книги «Острів смерті» Такехіко Фукунаги. Чи багато хто розуміє японську? Мабуть ніхто. Але створюючи цей контент, було важливо не спотворити і не помилитися в пошуках оригінального тексту.

Кожен читач має можливість обрати книгу до душі за своїми літературними вподобаннями на сайті бібліотеки у презентаціях творів сучасних українських та зарубіжних авторів: «Бібліотека запрошує на побачення з книгою», «Романтична проза», «Літературні твори воєнної тематики».

Значну увагу бібліотека приділяє комплектуванню фонду творами письменників-медиків та письменників, які висвітлюють медичну тематику. Ці видання рекомендуємо в презентаціях «Медицина в художньому слові» та «Ці книги написані лікарями і не тільки».

До ювілейних дат письменників бібліотекарі готують презентації їх творів, у форматі цитатника створюють яскраві постери із крилатих висловів українських авторів. Бесіди про відомих українських письменників та їх творчість входять до переліку щотижневих заходів зі студентами творчої студії «Вежа».

Образним і яскравим інструментом для популяризації художніх і краєзнавчих творів є буктрейлер. Він надає можливість візуально представити книгу, привернути увагу глядачів та спонукати до читання книги. Короткий відеоролик досягає великого охоплення аудиторії. Глядачі діляться враженнями про буктрейлер з друзями та знайомими, що сприяє популяризації книги. Буктрейлер є одним з інструментів комунікації та

забезпечує активну взаємодію автора з читачами, особливо якщо його створено на замовлення. Таким продуктом є буктрейлер на підручник з гінекології та акушерства «Clinical cases in obstetrics and gynaecology» та відео «Стоматолог іде в бібліотеку» для стоматологічного факультету.

Найбільш повно презентувати фонд бібліотеки допомагають підбірки наукових та навчальних видань, посібників відповідної тематики, які працівники бібліотеки готують до медичних свят та пам'ятних днів, що відзначаються в Україні чи світі, а саме: Дня стоматолога, Всесвітнього дня боротьби з туберкульозом, Міжнародного дня охорони жіночого здоров'я, Днів нефролога, сімейного лікаря, травматолога та ін.

Увагу до видань привертають також особисті зустрічі з авторами, під час яких читачі мають унікальну можливість відчути безпосередню спільність і обговорити книгу з творчою особистістю, що створила цей твір. Ці зустрічі відкривають новий горизонт розуміння книги, дозволяючи зануритися у глибину авторської ідеї, відчути його інсайти та поділитися власними враженнями та відчуттями. На творчій зустрічі з О. Дмитруком, відомим вінницьким письменником, автором багатьох історичних та пригодницьких романів, спільно з співробітниками кафедри філософії та суспільних наук, працівниками бібліотеки та студентами університету було презентовано та обговорено літературні твори автора. Після цікавої та пізнавальної зустрічі всі 11 примірників, які є у фонді бібліотеки, були видані читачам.

Книжкові клуби також значно впливають на популяризацію книг і відіграють важливу роль у соціальній спільноті. «Клуб любителів художньої літератури» вже декілька десятиліть діє у нашій бібліотеці. У багатьох читачів, які раніше лише зрідка читали художню літературу, з'явився смак до читання, вони почали замовляти до фонду клубу новинки. Найбільш затребувані, особливо у студентів, твори сучасних українських письменників лауреатів літературних премій і конкурсів. Працівники абонементу художньої літератури при комплектуванні фонду завжди переглядають сайти, аналізують рейтинги та рецензії. «Клуб...» надає можливість читачам обговорювати прочитані книги та ділитися своїми враженнями. А колективне обговорення творів зі студентами творчої студії «Вежа» мотивує учасників частіше читати книги. Іноді звичайні обговорення перетворюються на літературні баталії та зі стін бібліотеки перетікають у групові чати, а це сприяє віртуальній популяризації. Коли певна книга отримує рецензії, відгуки (і не обов'язково позитивні) і рекомендації в групі, це сприяє її рекламі та стає основою для формування читачьких трендів.

Популяризації краснавчих інформаційних ресурсів набуває виключно важливого значення. З метою широкого охоплення читачької й глядацької аудиторії для висвітлення подій часто використовуємо симбіоз заходів. Зокрема, популяризуючи наукову, педагогічну та краснавчу діяльність професора ВНМУ А. Т. Давидюка, в газеті «Молодий медик» було опубліковано статтю «Лікарська гекатомба» Анатолія Давидюка» (2018), яка презентувала його книгу. До 85-річчя від дня його народження – статтю «Життя на вістрі правди» (2023) у «Віснику Вінницького національного медичного університету» та підготовлено буктрейлер на книгу «Лікарська гекатомба». Знаковим заходом став круглий стіл «Громадсько-політична діяльність А. Т. Давидюка: погляд у минуле заради майбутнього», де відбулося щире спілкування, перемежоване теплими спогадами колег, друзів, односельчан та презентовано бібліографічний огляд праць професора «Забуттю не підлягають» і експозицію документів, книг, світлин «Трагічними сторінками літописів: шлях до правди».

Краснавчі ресурси бібліотеки популяризує низка електронних виставок про науковців, які у різні часи працювали в університеті й зробили неоціненний внесок у розвиток вітчизняної та світової медицини, зокрема: «Світло душі Рудюка Максима Павловича», «Савостьянов Олександр Олександрович (1871–1947) – перший завідувач кафедри медичної біології ВНМУ ім. М. І. Пирогова», «І. А. Данилевський – перший завідувач кафедри очних хвороб Вінницького медичного інституту» та ін. Вшановуючи випускників, науковців, студентів університету – учасників Євромайдану, антитерористичної операції (АТО), операції об'єднаних сил (ООС) та російсько-української війни підготовлено електронні виставки «Лікар-кіборг Олександр Кондратюк», «Не зорі падають із неба. Зірки ідуть у небеса», «Випускниця ВНМУ Людмила Горова: поезія супроти війни».

Популяризації краснавчих джерел бібліотеки сприяють також публікації у різних періодичних виданнях. Статті та замітки працівників бібліотеки були надруковані у газетах «Слово Просвіти», «Літературна Україна», «Приватний лікар» та низці інших центральних і регіональних газет України, а також представлені на сайтах цих видань. Редакції університетських видань – газети «Молодий медик» та наукового видання «Вісник Вінницького національного медичного університету» – цінують наукові пошуки бібліотеки та систематично публікують їх на своїх шпальтах. Грунтовними є публікації «Кафедра шкірних та венеричних хвороб Вінницького державного медичного інституту: перші кроки діяльності», «Софроній Терентійович

Новицький — завідувач кафедри оперативної хірургії і топографічної анатомії Вінницького державного медичного інституту (1937-1941 рр.)», «Професор Болярський: хірург-новатор, науковець, педагог, громадський діяч», «Перший завідувач кафедри біології Вінницького медичного інституту О. О. Савостьянов: ботанічні екскурсії...», «Василь Данилович Білик – ректор, почесний громадянин міста Вінниця») та ін.

Написання статей до Вікіпедії та Енциклопедії Сучасної України про науковців ВНМУ, у яких висвітлено їх життєвий шлях, творчий доробок та подано літературу про них, сприяє поширенню наукового надбання університету.

Участь у всеукраїнських та регіональних науково-краєзнавчих конференціях є гарною нагодою розповісти про науковий спадок перших завідувачів кафедр та невідомі сторінки в історії становлення Вінницького медичного університету, які розкрито у низці доповідей: «Юлій Семенович Гросман – організатор і перший завідувач кафедри фармакології Вінницького медичного інституту (1937-1941)», «Борис Павлович Бруханський – видатний педіатр першої половини ХХ ст.», «Олексій Юліанович Новицький – дослідник малакофауни Поділля» та ін. Інколи опубліковані краєзнавчі розвідки торкаються нових тем, ніким раніше не досліджених. Не виключено, що вони в майбутньому стануть ідеями для нових книг, зокрема: «Повертати людям сонце: пам'яті Віри Юліанівни Раїнчик», «Іполит Дмитрович Купріянов: лікар, науковець, театрал», «Лікар Володимир Трикуленко: дитина супроти війни, або бути почутим».

Власні видання Наукової бібліотеки представлено на її сайті та в інституційному репозиторії. Вагомими здобутками для колективу бібліотеки стали монографія «Вінниця – місто послідовників М. І. Пирогова», книга пам'яті «Війна пройшлась по їхніх долях», збірник «Лорін-Епштейн Мойсей Юлійович», нарис «Бібліотека ВНМУ – місце, де вирує життя», а також щорічні календарі «Вінниччина медична», «ВНМУ ім. М. І. Пирогова: ювілеї, події, дати» та низка біобібліографічних покажчиків серій «Історія ВНМУ ім. М. І. Пирогова» та «Вчені нашого університету».

Краща реклама – це відгуки користувачів. Приємно отримувати зворотний зв'язок з читачами і тим більше авторами творів, які гідно оцінюють роботу бібліотеки в цьому напрямі. Професор С. Г. Ванштейн, випускник Вінницького медичного інституту 1961 року, громадянин Німеччини, зазначив: *«А згадану мною книгу... ви можете прочитати в інтернеті: Ректори ВНМУ ім. М. І. Пирогова.pdf. Не полінуйтеся це зробити і подумки подякувати всім, хто писав, складав і редагував цей, як скромно зазначено, «бібліографічний покажчик». ... Наукова бібліотека, гадаю, один із найкращих підрозділів інституту... Який обсяг роботи, яка ретельність добору матеріалів!» ... Можу назвати подібні дуже вдалі видання ще й ще, але я вже все сказав... І чому я написав статтю про випуски до- та перших повосенних років: на допомогу (на знак подяки) бібліотеці»* [переклад з рос.]. Але чого вартий позитивний відгук від Ірини Говорухи, автора рекламованої книги-диалогії «Плахта»: *«Вражена Вашою роботою. Ви зворушили мене. Просто до сліз! Справжній буктрейлер. Дуже талановито, щемно, щиро! Спасибі Вам величезне! Ви створили справжній шедевр!»*.

Університетська спільнота постійно слідкує за дописами бібліотеки в соціальних мережах та залишають власні коментарі, які підтверджують важливість роботи бібліотекарів: *«Дякую за поповнення фонду перлинами українських митців слова. До зустрічі в нашій книгозбірні», «Наша книгозбірня унікальна завдяки професіоналізму наших бібліотекарів. Дякуємо!»* (доц. Алла Крижанівська), *«Дякуємо за вашу роботу і розширення нашого кругозору»* (доц. А. Сидорук), *«Щира подяка співробітникам нашої бібліотеки за організацію та проведення заходів...»* (доц. Володимир Коваленко), *«Наші бібліотекарі надзвичайно досвідчені. Так і хочеться їх обняти, подякувати за професіоналізм, за кропітку працю, любов до книг і читачів»* (проф. Володимир Півторак).

Краєзнавчі видання бібліотеки використовують у своїй професійній діяльності та популяризують також інші установи Вінниці та України, окремі краєзнавці та фахівці. Зокрема, Вінницький Центр генеалогії «Пращур», бібліотеки та музеї, обласний центр народної творчості. Валентина Пустіва, шеф-редактор інтернет-видання «Діло. Вінниця», у статті «Сто років медичної науки: Що відомо про людей, які очолювали медуніверситет у Вінниці з 1921 року до наших днів» зазначила: *«Сектор краєзнавчих видань університетської бібліотеки під керівництвом завідувачки Ольги Юрчишиної зібрав відомості майже про всіх ректорів (директорів) закладу і поділився результатами досліджень з редакцією»*.

Усі вищезгадані аспекти популяризації видань допомагають працівникам бібліотеки зробити читання більш доступним і привабливим для користувачів та популяризують роботу бібліотеки загалом. Майбутній прогрес завжди залежить від тих зусиль, які заздалегідь вкладаються у його досягнення.